

I

NUNTA DE LA CURTEA DIN MUNTE

Un mândru alai scobora, în primăvara anului 1320, din vârful Carpaților spre Câmpulung, cetatea de scaun a voievodului Basarab cel Mare. Erau ostași în zale, cu coame lungi la coifurile înalte de oțel, având cai cu coapse groase și copite late.

Răsunau văile de larmă, iar ciobanii cu oile pe tăpșanele verzi, în care făcuseră ochi întâile flori, priveau cu uimire la străluciții cavaleri ce se îndreptau spre curtea domnească, purtând prapuri cu ciucuri și clopoței.

În această vreme, în adăstarea musafirilor, la curtea de la Câmpulung, Domnul înveșmântat în fier, de parcă purcedea la luptă, cu paftalele de zile mari, încins cu sabia cu mâner de aur, umbla de zor printre slujitorii de la bucătărie, pe care-i îndemna la lucru și printre cei de la cămări, să vadă ce treabă făceau.

Căci Nicolae Alexandru, fiul și tovarășul la domnie al lui Basarab Vodă, se căsătorea cu frumoasa Măria, odraslă de neam mare.

Boieri de prin ținuturile păduroase ale Teleormanului și mai de departe, ale Bărăganului, până-n preajma luncilor Dunării, veniseră la curte, începând petrecerea mai devreme. Lăutarii cu lăute și cobze cântau trași într-un colț al odăilor de musafiri, iar din altă parte se auzeau fluierile și cimpoaiele care mult plăceau boierilor de prin părțile Vâlcii și Târgu Jiului, cam la hotarul de atunci al voievodatului.

Doamna Marghita, soția marelui Basarab, evlavioasă de felul ei, se bucura de nunta feciorului celui mare, Nicolae Alexandru, care, cu istețimea și vitejia sa, era de mult ajutor voievodului. Dar Doamna, după cuviința femeiască neputând a se veseli cu băutura, își mângâia sufletul și inima făcând mereu cruci pe piept și șoptind rugăciuni către toți sfinții și mai ales Maicii Domnului, ce-i fusese totdeauna priincioasă.

Măria, tânăra mireasă, fiica unui mare boier din neamul Craioveștilor, închisă în camera ei cu o slujnică pricepută, adusă de peste munți, de la voievozii din Transilvania, își împletea și despletea mereu cozile spre a găsi o cunună potrivită cu chipul ei rotunjour, însă nu găsise și iată că trebuia să se înfățișeze în această după-amiază oricum musafirilor și mirelui, la altarul Bisericii Domnești de pe măgura Câmpulungului!

Buciumașii puși de strajă dădură semn: se apropia alaiul nuntașilor de peste munți! Lăutele, cobzele, fluierile și cimpoaiele tăcură deodată, iar Domnul, ținând pe fecioru-său de mână și în cărcă fericirea, ieși pe jos, în mijlocul drumului, întru întâmpinarea cinstiților oaspeți.

În aceeași după-amiază se sluji cununia în fața altarului. Mirele și mireasa, îmbujorați, se țineau de mână,

zâmbind tuturor cu soare pe față. Dinapoia lor, ca doi ghiocei, surorile mirelui, Teodora și Ruxanda, în alb, țineau poala cea lungă a miresei, borangic ca aurul amestecat cu borangic ca argintul.

Când ieșiră din biserică, îi întâmpină trimisul regelui Carol Robert, a cărui curte se afla tocmai la malul Dunării, dincolo de Tisa, pe o stâncă numită Buda, ce se oglindea în apele ce curgeau spre Țara Românească. Trimisul, un cavaler în catifea violetă, înmână tinerei perechi un pergament cu pecete prin care li se recunoșteau încă o dată drepturile părintești de stăpânire asupra tuturor cnezatelor românești, până la marginea Severinului, cuprinzând și partea Gorjului. Apoi mirele primi în dar un buzdugan de argint, cu insignele regești, iar mireasa un gândac mare, de aur, cu ochi de peruzea, pe care i-l prinse de gât.

După acestea se încinse petrecerea, care ținu trei săptămâni încheiate.

Domnul cel mare, Basarab, cu părul cărunt, dar verde încă în inima sa, ședea în capul mesei, bucurat că bucatele dovedeau boierilor străini bogăția pământurilor sale: crapii cei mari, fripți și împănați cu usturoi și slănină veneau dinspre apele Borcei – de la răsărit –, linul fiert în mirodenii, de la miazăzi – din lacurile Dunării –, boii cu coarne late, dinspre Buceag, cocoșii sălbatici, drept din culmea Câmpulungului, iar cele două feluri de vinuri, negru-vârtos de la Argeș, iar crâmpoșia cu mireasmă de smirnă și busuioc, de la Drăgășani și Tismana.

Trimisul regelui Carol Robert, știind numai latinește și nemțește, stătu multă vreme cam posac, fiindcă îl îmbia inima să schimbe câte un cuvânt cu cele două

ghiocele, fetele Domnului, care, printre meseni, ca bune gospodine, dădeau o mână de ajutor, să nu lipsească nimănui nimic.

Vodă Basarab o rupea nițel pe nemțește, de când avusesse niște treburi negustorești cu sașii de lângă Râșnov, și făcu o glumă strașnică, de râseră toți cei de față. Ridicând paharul, după ce ură ani mulți și domnie pașnică mirelui, se întoarse către cavalerii transilvani, în fruntea cărora strălucea pieptarul de argint al trimisului din Buda, și grăi, mai pe nemțește, mai pe latinește și mai mult pe românește:

— Înalți oaspeți, pentru marea cinste pe care o faceți bucatelor țării acesteia ospătându-vă din ele, vă mulțumesc foarte. Îmi pare rău, dar legume și merinde mai proaste nu se află prin părțile noastre, așa că supușii mei sunt siliți a se ospăta în toate zilele vieții lor așa cum ne ospătăm noi acum, având prilej de nuntă. Astfel că, neștiind cu ce să răsplătesc venirea domniilor voastre la Curtea mea și mai cu osebire neprețuitele daruri ale puternicului rege Carol Robert, cu a cărui prietenie mă mândresc, îmi amintii de o întâmplare pe care cei mai tineri, poate, n-o cunoașteți...

Domnul sorbi din cupă, își dresă cu mâneca lungile-i mustăți și urmă:

— Acum aproape treizeci de ani, se făcu în Transilvania mare zarvă la moartea craiului Andrei Arpadul, căruia îi urma numai o fetișcană de nouă ani. Și atunci se ridică să-și ceară dreptul prințul Carol Robert, din casa de Neapol și Sicilia. Un prințisor din Boemia, Venceslav, care n-avea mai mult de 13 ani, luă grabnic în căsătorie fetișcana lui Andrei, răposatul, ca să apuce el domnia.

Care pe care? Până una-alta, se pomeni țara cu doi crai: unul la Zagreb, altul la Buda. După câțiva ani, prințisorul Venceslav se trase înapoi în Boemia, unde murise taică-său, și dăruie dreptul său prințului Otto din Bavaria, de care grofii cei mari nici nu voiau să audă. Ce se gândi bavarezul? Să facă și el ca prințul din Boemia! Și intră în Transilvania să ceară mâna fetii boierului Borșa, care era de partea craiului Carol Robert, prietenul nostru. Ci boierul transilvan nu luă în seamă cererea bavarezului, ci legându-l fedeleș, ca să curme o zâzanie păgubitoare liniștei, mi-l trimise mie, peste munți, să fac cu el ce-oi ști. Și ce socotiți, înalți oaspeți, c-am făcut?

— L-ai tăiat! strigă trimisul, cu gușa mare peste pieptarul de argint.

— L-ai spânzurat! zise tatăl miresei, boierul craiovesc cu dulama pe umeri, căci suferea de junghiuri prin spate.

Mirele, Nicolae Alexandru, și mireasa lui, Măria, știind tărășenia, surâdeau doar din colțul gurii, fără a scoate vorbă.

— Nici nu l-am tăiat, nici nu l-am spânzurat! urmă voievodul. Ci l-am pus bine, la păstrare, să-l am la nevoie. Și ia vedeți, boieri dumneavoastră, ce bine-mi prinde el acum, prințul de Bavaria!...

Domnul făcu un semn și doi oșteni aduseră îndată în sala ospățului un cavaler scund, bondoc, foarte gras, în zale care ruginiseră pe el.

— Apropie-te, *Freiherr Otto*! făcu semn Domnul.

Apoi, către meseni, care începuseră a râde:

— Așa e că l-am păstrat bine?... L-am hrănit, ferindu-l de ger, l-am scos la aer... Și acum, cinstite trimis al craiului, rogu-te primește din parte-mi pe cavalerul Otto

de Bavaria și du-l regelui Carol Robert. Cred că nu i-aș putea face un dar mai plăcut!

Mesenii, ciocnind cupele, râseră cu mare poftă.

Cam pe la spartul nunții, boierii munteni se adunaseră cu Domnul într-o încăpere mai strâmtă – căci musafirii străini plecaseră – și acolo moșneagul lăutar Chiru, cioban de felul lui, le istorisi, cu graiul și cu dibla, povestea de aproape o sută de ani a voievodului Litovoi:

*Litovoi, înalt de stat,
Și cu frate-său, Bărbat,
Erau peste țară cneji
Mult temuți și mult viteji.*

Era țara acestor doi frați români cam spre părțile Oltului, pe unde se așezaseră într-o vreme și slujitorii voievozilor de peste munți. În prietenie trăiau ei, bucurându-se de pace, când aflară că slugile transilvane le risipiseră turmele de oi și veniseră cu ale lor pe tăpșanele verzi ale munților.

Litovoi și Bărbat își adunară oamenii, îi înarmară cu arcuri, săgeți, sulite și topoare. Apoi, când le veni bine, se repeziră asupra slugilor obraznice, venite de peste munți, și-i alungară. Ca să-i învețe minte, să nu mai cuteze a năvăli pe meleaguri ce nu erau ale lor, le prinseră oile și vacile și le închiseră în țarcuri.

Boierii de peste munți – unguri unii, sași alții –, mâniați că un cneaz din părțile românești îndrăznise a le lua vitele, trimiseră vorbă să le dea înapoi turmele.

— De aceea le-am închis în țarcuri, ca să le dăm înapoi, răspunse cneazul Litovoi unui popă sas, care venise

anume, sol de peste munți. Numai că, pentru paguba ce mi s-a făcut, voi opri o oaie din zece și o vacă din douăzeci.

Ungurii de peste munți se mâniară și mai rău, socotind că pășunile munților, și de pe-o coștișă, și de pe cealaltă, tot ale lor sunt, și, adunând oaste multă, ieșiră să prindă pe Litovoi și să-i strice cnezatul.

Dar treaba nu merse atât de ușor, căci ciobanii de pe Olt, măcar că n-aveau unelte de luptă la fel de bune, nu lăsară pe acei venetici să le smulgă pășunile. Și luptară muntenii noștri o vară și o iarnă și încă o vară, de se umplură văgăunile de duhoarea leșurilor acelor năvălitori.

Văzând nemeșii că nu vor răzbi pe Litovoi, în ajutorul căruia începură a veni și ceilalți cneji români, înfricoșați că ar putea păți la fel și ei, își ziseră să-l răpuie cu o viclenie.

Îmbrăcară doi dintr-ai lor cu zeghe mițoasă, așa cum purtau ciobanii români, și-i trimise în tabăra cneazului, pe malul Oltului. Litovoi, care se afla dimpreună cu frate-său Bărbat, primi în cort pe cei doi vrăjmași prefăcuți, care la început vorbiră de o turmă de oi închisă într-o peșteră din munți, lăsată de nemeși când au fugit.

Bucuroși de asemenea chilipir, cei doi frați trimiseră îndată pe oștenii lor la locul pomenit.

Dușmanii, dacă rămaseră singuri în cort cu Litovoi – căci Bărbat o luase înainte cu ostașii –, tăbărâră asupra lui și-l uciseră. Apoi puseră mâna, în munți, și pe Bărbat, care se rătăcise, și-l duseră viu peste munți, în Transilvania.

Astfel pieri Litovoi

Cneazul cel bogat în oi

Iară frate-său Bărbat

*Cu bani mulți s-a cumpărat
Cu viața de l-au lăsat...*

...povesti lăutarul și încheie trista lui poveste dând o dată tare cu arcul peste strune, de răsună dibla.

— Hei, fraților, așa fu acum o sută de ani! făcu Domnul, în mână c-o oală de vin, cu coiful pus jos, alături. De atunci multe se schimbă: noi am luat în stăpânire pământurile noastre, am făcut din cnezatele românești un singur voievodat și iată că regele de peste munți nu ne mai asuprește, ci, mai vârtos, trimite daruri și oaspeți de seamă la nunta copiilor noștri!... Și, dacă ne-am unit cei de dincolo cu cei de dincoace, nu ne mai poate înfrunta nimeni! Eu așa zic!

Și Domnul, bucuros de pacea care se statornicise în mănoasa-i țară, se aplecă și zise tatălui miresei, marele boier craiovesc:

— Cuscre, să nu-ți pară rău c-am statornicit o singură domnie și o singură curte! Numai bine vom trage amândoi de-aci.

— Dar bulgarii și sârbii?... făcu obidit cuscrul, ale cărui întinse moșii de la Dunăre erau mereu încălcate și jefuite. Vei trimite Măria Ta oaste și pentru ocrotirea bucatelor mele?

Basarab Voievod ridică oala în dreptul frunții, cu braț întins, și strigă:

— Socot că n-are să mai fie nevoie de ostași prin părțile domniei-tale!

Și, aplecându-se, îi șopti fierbinte în urechea păroasă:

— Văzuși pe Teodora și pe Ruxanda, fetele mele?... Una are unsprezece, cealaltă doisprezece ani jumătate.

Le-a mers vestea că-s tare frumoase, încât s-a vorbit de ele și la curtea bulgărească de la Vidin, și la cea sârbească de la Niș. Eu bănuiesc că numai rândunelele de sub streășinele fetelor, când se duc toamna spre melea-guri mai calde, tot ciripesc pe unde trec, de fetele mele: „Teodora! Ruxanda! Teodora! Ruxanda!“ Așa aflară de ele țarul Alexandru și voievodul Ștefan, că, iată, primii vești, numaidecât să-mi dau fetele după ei. Dumneata ce zici, boier craiovene?...

Boierul sări din loc, uitând și de junghi, și de bătrânețe:

— Păi, ce mai stai pe gânduri, Măria Ta? făcu el, în auzul tuturor oaspeților. Numaidecât să-ți dai fetele după cei doi voievozi de la Dunăre. Așa știi c-oi avea și eu pace la hotarul pământurilor mele!

Voievodul muntean îl măsură chiorâș și glumi:

— Cum? N-ai pace la hotarul de miazăzi, cuscre? Zău că mă mir! Eu știu una și bună: că malul Dunării apără strașnic țara noastră de năvălitori, căci e țara mierii, și atunci armatele de albine îi întâmpână cu o grindină de săgeți, de se întunecă și cerul.

Oaspeții, auzind acestea, râseră cu mare poftă: hă, hă, hă!